

สรุปประเด็น

การประชุมคณะกรรมการบริหารหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุขภาพ

วันที่ 16 มีนาคม 2553 เวลา 13.30-16.30 น.

ณ ห้องประชุม 2 อาคาร 6 ชั้น 4 สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

รายชื่อผู้เข้าประชุม

1. นพ.วิชัย โชควิวัฒน์	คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
2. ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
3. นายเมธี จันท์จารุภรณ์	ที่ปรึกษาระดับกระทรวงด้านกำลังคนสาธารณสุข
4. นพ.ประพจน์ เกตุรากาศ	นายแพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุข
5. รศ.ดร.ทวีศักดิ์ เผือกสม	สำนักวิชาศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จ.นครศรีธรรมราช
6. อาจารย์วิลลา วิสัยทอง	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. นางฉวีวรรณ ทิมา	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
8. นางภารดี ชาญสมร	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย
9. นายวิเชียร วงศ์ศุภลักษณ์	นักวิชาการอิสระ
10. นายเชาวน์รัตน์ จิตต์ว่องไว	ข้าราชการบำนาญ
11. นายสันติพงษ์ ช้างเผือก	นักวิชาการอิสระ
12. นายธวัช มณีผ่อง	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
13. นางปิติพร จันทรทัต ณ อยุธยา	รองเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
14. นางสาวสุนีย์ สุขสว่าง	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
15. ทพญ.ปาริชาติ ลุนทา	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
16. นพ.อุกฤษฏ์ มิลินทรากูร	รองเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
17. นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ
16. นางวีรวรรณ เสถียรกาล	สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ
17. นางสาวปารณัฐ สุขสุทธิ	สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ
18. นายประคอง แก้วน้อย	สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ

รายชื่อผู้ไม่มาประชุม

1. นพ.อำพล จินดาวัฒนะ	เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
2. นางสาวนีย์ กุลสมบุญ	ผู้อำนวยการสำนักการแพทย์พื้นบ้าน กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
3. นายณนาท อนุพงศ์พัฒน์	เครือข่ายพุทธิกาเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม

1. ความคืบหน้าโครงการหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุภาพไทย

1.1 การเตรียมระบบงาน สร้างความพร้อมการรวบรวม อนุรักษ์ จัดระบบและให้บริการ ในสถานที่ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งอุณหภูมิและความชื้นที่เหมาะสม มีความพร้อมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว ซึ่งจะกลายเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและหน่วยจัดการความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขต่อไป ภายใต้หลักการดำเนินงานแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงาน/องค์กร/ภาคีต่างๆ ตามวาระ ปัจจุบันมีความพร้อมดังนี้

(1) มีระบบงานพร้อมรองรับการดำเนินงานหอจดหมายเหตุพิพิธภัณฑ์และการจัดแสดง สามารถติดต่อขอสืบค้นได้ทางเว็บไซต์และอ่านหาข้อมูลได้ที่หน่วยบริการที่ตั้งอยู่ที่ ชั้น 3 (อาคาร 10 ชั้น) หอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุภาพไทย มีบุคลากรให้บริการ 2 คน

(2) จัดหาและมีเอกสารสำคัญที่ได้รับการจัดระบบเป็นหมวดหมู่ให้บริการ เป็นฐานข้อมูลลิงค์

(3) มีวัตถุเป็นอุปกรณ์/เครื่องมือเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์พร้อมจัดแสดง

(4) พัฒนาคิดค้นและจัดกิจกรรมให้ได้เนื้อหาประวัติศาสตร์สุขภาพหลายครั้ง โดยเฉพาะวิธีการสัมภาษณ์ผู้รู้เห็นประวัติศาสตร์ จากประเทศอังกฤษที่เริ่มเป็นครั้งแรกตลอดจนมีการจัดพิมพ์สื่อและเอกสารเผยแพร่ ตัวอย่าง หนังสือสาธารณสุขชุมชน: ประวัติศาสตร์และความทรงจำ เล่มสีน้ำเงิน

(5) พัฒนาด้านสื่อต่าง ๆ เผยแพร่สร้างความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์สุขภาพและพัฒนาระบบสุภาพไทย โดยเฉพาะมี เว็บไซต์ ชื่อ www.nham.or.th ซึ่งมีรายละเอียดตามหัวข้อให้ศึกษาเข้าถึงได้และค้นคว้าอย่างสะดวก

1.2 ระบบเอกสารจดหมายเหตุ

หอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุภาพไทย (หพสท.) วางแนวทางการรวบรวมและให้บริการเอกสาร 3 กลุ่ม คือ เอกสารส่วนบุคคล เอกสารหน่วยงานและเอกสารความเคลื่อนไหวสุขภาพภาคประชาชน หอจดหมายเหตุฯ ไม่ได้เน้นการจัดเก็บเอกสารทางราชการทั้งหมด เนื่องจากในทางกฎหมายมีข้อกำหนดให้ทุกหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุขต้องจัดส่งเอกสารราชการให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อทำการคัดเลือกก่อนทำลายอยู่แล้ว (รายละเอียดตามเอกสารการประชุมคณะกรรมการบริหารหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุภาพไทย)

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการบริหารหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุภาพไทย

ตามคำสั่งที่ 460/2551 ลงวันที่ 29 เมษายน 2551 กระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์ระบบสุภาพไทย อัน

เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เพื่อมีบทบาทให้ข้อเสนอทิศทางและอำนาจการสนับสนุนให้การดำเนินงานสอดคล้องเหตุและพิพินธ์ณ์สุขภาพไทยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการประชุมคณะกรรมการอำนาจการ ครั้งที่ 1/2552 วันอังคารที่ 22 กันยายน 2552 ได้มีข้อเสนอและมติจัดตั้งคณะกรรมการบริหารสอดคล้องเหตุและพิพินธ์ณ์สุขภาพไทย เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน ด้านแผนงาน กำหนดมาตรการที่จำเป็น การประสานความร่วมมือด้านต่าง ๆ รวมถึงการแสวงหาทุนและการสนับสนุนให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพและประสพผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมี น.พ.วิชัย โชควิวัฒน์ เป็นประธานและมีการประชุมครั้งแรกนี้

มีการชี้แจงเพิ่มเติมว่า คำสั่งแต่งตั้งตามเอกสารที่แจ้งและแนบมา เอกสารการประชุมครั้งนี้ ได้นำเสนอผู้บริหารตามขั้นตอนไปตั้งแต่ปลายปี 2552 แล้ว แต่เนื่องจากมีระเบียบเพิ่มเติมในการบริหารงาน จึงมีการส่งกลับมาให้แก้ไขและเพิ่มเติมรายละเอียดอีกหลายครั้ง ล่าสุดยังต้องการประวัติคณะกรรมการทุกท่านมาแนบเสนอใหม่อีกครั้ง ทีมเลขานุการกรรมากรฯ กำลังรวบรวมเพื่อเสนอใหม่

3. แนวทางการแสวงหา จัดเก็บและรวบรวมเอกสารของสอดคล้องเหตุและพิพินธ์ณ์สุขภาพไทย

ที่ประชุมให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะการอนุรักษ์และจัดเก็บวัตถุสอดคล้องเหตุประเภทสื่อและโสตทัศนของกระทรวงสาธารณสุข ไม่ให้สูญหาย เสื่อมสูญและถูกทำลายไป โดยให้สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพเป็นแกนกลางรวมทั้งงานเครือข่ายความร่วมมือสื่อสารความรู้ความเข้าใจไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวเห็นคุณค่าความสำคัญของสื่อสุขภาพชนิดต่าง ๆ โดยการ

- (1) รวมกลุ่มคนทำงานเป็นที่มงาน/คณะบุคคล เดินสายขอไปร่วมประชุมชี้แจงโครงการสอดคล้องเหตุฯ ของกระทรวงสาธารณสุขนี้กับหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยโสตและสื่อ เพื่อให้เห็นคุณค่าความสำคัญและร่วมมือกันจัดเก็บ ไม่ให้เกิดการเสื่อมสภาพง่าย
- (2) ร่วมคิดและผลักดันให้เกิดแนวทางจัดระบบการเก็บและอนุรักษ์ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำทะเบียนรายการไว้ ไม่ให้เกิดการสูญหายอีกต่อไป ตลอดจนเป็นรายการเพื่อประเมินสภาพวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยโสตทัศนอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยงาน
- (3) ทำงานเป็นลักษณะเครือข่าย โดยใช้วิชาการเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงการทำงาน สอดคล้องเหตุและพิพินธ์ณ์สุขภาพไทยมีบทบาทสร้างความรู้ความเข้าใจและวางแผนการเชื่อมโยงการจัดแสดง
  - หากหน่วยงานนั้น ๆ ทำเองได้ สนับสนุนให้ทำด้วยตนเอง
  - มีการหยิบยืม/ทำสำเนา

- หากจะบริจาคมาให้หอจดหมายเหตุฯ ทำนุบำรุงรักษาให้ก็ได้
- จัดรับบริการรับฝากดูแล

ภารกิจระยะใกล้จึงให้นัดหมายภาคคณะกรรมการผู้เกี่ยวข้องหรือสนใจจำนวนหนึ่งไปเยี่ยมชมงานกองสุขศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือการอนุรักษ์และจัดเก็บสื่อต่าง ๆ ของกองสุขศึกษาที่ผลิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับคุณเชาวรัตน์ จิตต์ว่องไว ผู้เคยมีบทบาทสำคัญในการเป็นนักวิชาการผลิตงานสื่อสุขศึกษา อีกทั้งยังเป็นผู้มีใจรักงานที่ผลิตขึ้น จึงได้สะสมความรู้อุปกรณ์และผลงานสื่อไว้อย่างดี อีกทั้งเห็นคุณค่าความสำคัญ และพร้อมจะมอบของสะสมสื่องานสุขภาพให้หอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑสถานสุขภาพไทย คือ เครื่องดนตรีเก่า 3 ชิ้น ที่ใช้ในงานสุขศึกษาช่วงมีโรคระบาด ซึ่งคาดว่าได้จากโครงการสมัย usom เป็นกรณีตัวอย่างของผู้ที่มองเห็นว่าควรเก็บอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษากัน

ประธานกรรมการฯ ขอฝากการทำงานความรู้ด้านประวัติศาสตร์สุขภาพสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะ จากเรื่องราวการศึกษาและทำงานที่เกิดขึ้นหลายเวที รวมทั้งการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ของคณะกรรมการฯ ในครั้งนี้ รวมถึงการประชุมคณะกรรมการอำนวยการที่ผ่านมา มองเห็นเรื่องราวที่น่าศึกษาค้นคว้ามากมาย การประชุมครั้งนี้ได้ทราบถึงวัตถุประสงค์หมายเหตุที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สุขภาพที่น่าสนใจราว 20 เรื่อง จึงขอฝากให้สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพในฐานะหน่วยงานดำเนินงาน ติดต่อ คุณเอนก นาวิกมูล ผู้มีความชำนาญงานด้านนี้โดยเฉพาะ มาร่วมศึกษาให้คำแนะนำและทำงานด้านความรู้เผยแพร่สู่สังคม

4. แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารงานหอจดหมายเหตุของหน่วยงานในกระทรวง

สาธารณสุข

ที่ประชุมได้ร่วมกันหารือถึงสภาพการณ์ที่ นักประวัติศาสตร์อย่าง รศ.ดร.ทวีศักดิ์ เผือกสม กล่าวว่ามีเอกสารจดหมายเหตุของกระทรวงสาธารณสุขในหอจดหมายเหตุแห่งชาติให้สืบค้นเลย คือไม่มีข้อมูลประวัติศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขให้สังคมได้เรียนรู้ ทั้งนี้บรรณารักษ์ของห้องสมุดกระทรวงสาธารณสุขได้ชี้แจงขั้นตอนก่อนทำลายเอกสารว่า มีการประสานงานและข้อตกลงให้แจ้งเป็นรายชื่อเอกสารไปยังหอจดหมายเหตุแห่งชาติแล้ว

ที่ประชุมมีมติให้หอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑสถานสุขภาพไทย ประสานงานในเบื้องต้น และทำหนังสือแจ้งไปที่สำนักบริหารกลาง เพื่อประสานแนวทางปฏิบัติร่วมกันพัฒนาระบบการบริหารงานจดหมายเหตุของกระทรวงสาธารณสุข ให้ถือว่าเป็นบทบาทภารกิจสำคัญหนึ่ง การดำเนินงานต่อไปให้สำนักบริหารกลางเป็นเจ้าภาพ โดยหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑสถานสุขภาพไทย สนับสนุนด้านวิชาการ สำหรับงบประมาณค่อยคิดและจัดหาทันต่อไป

5. แนวคิดและแนวทางจัดแสดงนิทรรศการ

หัวข้อการจัดแสดงของหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุขภาพไทย คือ “หนึ่งร้อยบุคคล ร้อยความคิด ร้อยสิ่งประดิษฐ์ ร้อยเรื่องราว” โดย นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ เลขาธิการ คณะกรรมการ ฯ ได้นำเสนอให้เห็นความเป็นมาของแนวความคิด และการเตรียมการ ตั้งแต่แนวคิด หลักในการออกแบบ กระบวนการสร้างเนื้อหา แนวคิดหลักในการคัดเลือกบุคคล ความคิด สิ่งประดิษฐ์และเรื่องราว จนถึงวิธีการจัดแสดงนำเสนอที่จะเกิดขึ้น เป็นนิทรรศการถาวรและกึ่งถาวร การเตรียมการที่เกิดขึ้นแล้ว คือ การสำรวจ การทบทวนวรรณกรรม การวางกรอบเนื้อหาที่ครอบคลุม ความหมายสุขภาพะ ซึ่งมีคณะทำงานวิชาการร่วมกันทำงานเตรียมการด้านเนื้อหา โดยมีการจัด ประชุมระดมสมองและจัดทำฐานข้อมูลมาแล้ว 2 ครั้ง คือ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ และวันที่ 15 มีนาคม 2553 ขณะนี้กำลังประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สถาบันวิจัย ระบบสาธารณสุข และสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล เพื่อร่วมกันเสนอความคิด การ ออกแบบใช้พื้นที่อาคารสร้างเสริมสุขภาพแห่งชาติ เป็นอาคารและสถานที่ทำงานที่บอกเล่าเรื่องราว ประวัติศาสตร์สุขภาพได้ ซึ่งจะเป็นการจัดแสดงครั้งแรกพร้อมกับการเปิดอาคารสุขภาพแห่งชาติใน ปลายปี 2553 นี้

6. เตรียมพิธีการเปิดหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุขภาพไทยเป็นทางการ

การเตรียมการเปิดหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุขภาพไทย ในวันพฤหัสบดีที่ 24 มิถุนายน 2553 เพื่อประสานความร่วมมือการดำเนินงานหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์สุขภาพไทย ของกระทรวงสาธารณสุข ให้มีแหล่งรวบรวม จัดระบบ อนุรักษ์ และสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ของระบบสุขภาพไทย ซึ่งมีคณะทำงานวิชาการประวัติศาสตร์สุขภาพและเตรียมเนื้อหาการจัดแสดง ได้มีการประชุมเตรียมการด้านเนื้อหา 2 ครั้งแล้ว อีกทั้งได้ร่างกำหนดการพิธีเปิดมาให้ คณะกรรมการบริหาร ฯ พิจารณา เป็นเอกสารการประชุม ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาและสมควรให้ ปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมเนื้อหาจากวัตถุประสงค์ที่ได้รับจากการประชุมครั้งนี้ แล้วให้สำนักวิจัยสังคมและ สุขภาพ เป็นแกนกลางประสานให้คณะกรรมการแต่ละท่าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมเตรียมการจัดแสดง จนเกิดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนร่วมกัน